

Vergaderjaar 2009–2010

23 987

Uitbreiding van de Europese Unie

Nr. 107

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 maart 2010

Met verwijzing naar uw brief d.d. 11 juni 2009, waarin u verzoekt schriftelijk te worden geïnformeerd over alle relevante ontwikkelingen op het gebied van EU-uitbreiding, treft u hierbij een korte appreciatie van het «avis» van de Europese Commissie d.d. 24 februari inzake de lidmaatschapsaanvraag van IJsland (alsmede het bijbehorende «analytical report»¹).

De minister van Buitenlandse Zaken,
M. J. M. Verhagen

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Appreciatie van het «avis» over de lidmaatschapsaanvraag van IJsland

Op 24 februari heeft de Europese Commissie haar advies (het «avis») gepubliceerd over de lidmaatschapsaanvraag die IJsland op 17 juli 2009 heeft ingediend. Als bijlage bij het «avis» publiceerde de Commissie een grondig «analytisch rapport» waarin nader wordt ingegaan op de mate waarin IJsland aan de Kopenhagen-criteria en het acquis communautaire voldoet. De Raad had op 27 juli 2009 de Commissie om dit «avis» gevraagd (zie ook verslag van de Raad Algemene Zaken en Extern Betrekkingen van 27 juli, uw kamerstuk 21 501–02 nr 916).

Het avis

Volgens de Commissie voldoet IJsland in zeer grote mate aan de politieke Kopenhagen-criteria. De Commissie stelt vast dat IJsland een zeer goed functionerende democratie kent, waar mensenrechten en rechtsstaat volledig worden gerespecteerd. De Commissie vraagt evenwel aandacht voor de mogelijke belangenverstremming tussen onder meer politiek en bedrijfsleven, die mede veroorzaakt wordt door de geringe omvang van de bevolking (en de daaruit voortvloeiende nauwe familieverbanden) en de geïsoleerde ligging van het eiland. De Commissie stelt eveneens enkele vraagtekens bij de benoemingprocedure van leden van de rechtelijke macht.

Bij de beoordeling van de economische Kopenhagen-criteria stelt de Commissie in het avis dat IJsland in essentie een functionerende markteconomie kent. Het financieel-economisch stelsel in IJsland is echter ernstig verstoord door de financieel-bancaire crisis in 2008. De Commissie is van oordeel dat de IJslandse economie op middellange termijn de concurrentiekracht van de EU zal kunnen weerstaan, op voorwaarde dat snel verdere economische hervormingen en aanpassingen worden doorgevoerd.

IJsland heeft volgens de Commissie *in het algemeen* een adequate staat van dienst (*track record*) opgebouwd bij de tenuitvoerlegging van verplichtingen onder het Verdrag inzake de Europese Economische Ruimte. Gedurende het pre-toetredingstraject zal IJsland moeten blijven voldoen aan deze verplichtingen. IJsland zal nog wel aanzienlijke additionele inspanningen moeten doen om aan het gehele «acquis communautaire» te voldoen. De Commissie noemt in het bijzonder de onderwerpen visserij, landbouw en rurale ontwikkeling, milieu, vrij verkeer van kapitaal en financiële diensten. De Commissie stelt vast dat IJsland op korte termijn de vervolmaking van de herstructurering van de financiële sector alsmede de substantiële verbetering van de organisatie en het functioneren van het systeem van regelgeving en toezicht moet aanpakken. In het bijbehorende «analytical report» stelt de Commissie dat IJsland zich in een vroegtijdig stadium moet toeleggen op de verbetering van het functioneren van het financiële toezicht en het deposito garantiestelsel. De Commissie constateert dat een mogelijke IJslandse toetreding slechts een beperkte weerslag zal hebben op de EU en de capaciteit van de EU tot verdere ontwikkeling niet negatief zal beïnvloeden («absorptiecapaciteit»).

Gelet op het bovenstaande beveelt de Commissie aan dat toetredingsonderhandelingen met IJsland worden geopend.

Eerste Nederlandse appreciatie

De Nederlandse regering steunt de IJslandse EU-ambities. IJsland is op veel terreinen een zeer gelijkgezinde partner, die belangrijke Europese

waarden – democratie, rechtstaat, respect voor mensenrechten – met Nederland deelt. Op veel terreinen (bijvoorbeeld duurzame energie) zou IJsland een aanwinst zijn voor de EU. Bovendien is IJsland een betrouwbare NAVO-bondgenoot. IJsland heeft als lid van de Europese Economische Ruimte al circa tweederde van de Europese wetgeving (acquis communautaire) uitgevoerd en voldoet aan de politieke Kopenhagen criteria. In dit opzicht is IJsland een bijzondere potentiële kandidaat-lidstaat, vergelijkbaar met de kandidaat-lidstaten in de vierde uitbreidingsronde van de jaren '90 (Noorwegen, Zweden, Finland, Oostenrijk).

De regering constateert met voldoening dat de Europese Commissie in haar avis stilstaat bij de EER-verplichtingen van IJsland. Met instemming constateert de regering ook dat de Commissie aandringt op de verbetering van de organisatie en het functioneren van het systeem van regelgeving en toezicht op de financiële sector in IJsland.

Als IJsland lid wil worden van de EU zal het land – net als alle andere potentiële kandidaat-lidstaten – aan de toetredingscriteria moeten voldoen. Onderdeel van deze criteria zijn de verplichtingen die IJsland is aangegaan in het kader van de Europese Economische Ruimte (EER). Het naleven van de richtlijn inzake de depositogarantiestelsels is onderdeel van deze verplichting. Deze richtlijn is eveneens onderdeel van het acquis communautaire. De beste manier voor IJsland om aan te tonen dat het de verplichtingen inzake het depositogarantiestelsel nakomt is door akkoord te gaan met terugbetaling van de lening van Nederland en het VK aan IJsland inzake de Icesave-kwestie.

De regering meent dat toetredingsonderhandelingen een alomvattend politiek kader creëren en een additioneel instrument kunnen zijn om IJsland in Europees verband aan te spreken op zijn verplichtingen op grond van het acquis communautaire. Tegelijkertijd zal Nederland, samen met het Verenigd Koninkrijk, zeer helder blijven stellen dat IJsland aan zijn EER-verplichtingen gehouden moet worden. Talmt IJsland daarmee, dan zal dat zijn weerslag krijgen op het tempo waarmee het pre-accessietraject kan worden doorlopen. Op het moment van toetreding zal IJsland het gehele acquis communautaire moeten hebben overgenomen en geïmplementeerd.

Traject

Het avis zal de komende weken op technisch niveau worden besproken met de lidstaten en de Europese Commissie. De Raad zal daarbij niet over een nacht ijs gaan. Het verlenen van de status van kandidaat-lid en het openen van toetredingsonderhandelingen zijn besluiten die met unanimiteit in de Raad worden genomen. In deze context kan worden gemeld dat er een zeer brede steun bestaat onder de lidstaten voor een snelle opening van de toetredingsonderhandelingen met IJsland.

Het is nog niet bepaald wanneer het avis in de Raad Algemene Zaken (en op de Europese Raad) zal worden besproken. De uitkomst van het referendum over de ICESAVE-leenovereenkomst (voorzien op 6 maart) zal mede bepalend zijn voor het standpunt dat de regering over de verdere behandeling van het avis zal innemen. Nederland zal zeer nauw blijven optrekken met het Verenigd Koninkrijk op dit dossier.